

ගව අභිජනනය හා ප්‍රජනනය

සාරාංශය

තම ගොවිපලේ කිරි නිෂ්පාදනය ඉහල මට්ටමක පවත්වා ගැනීමට නම් තිබිය යුතු වැදගත්ම අංගය වන්නේ . හොඳ ඵලදෙනක් . ගොවිපලේ තබා ගැනීමයි.

හඳුන පරිසරයට ගැලපෙන කිරි නිෂ්පාදනය සඳහා හොඳ ආරයකින් යුත් :ජන්ම පුරුද්දක් ඇති ඵලදෙනක් ඒ වගේම ඒ තෝරා ගැනීම වැදගත්ය.

ශිතල දේශගුණයට පමනක් සරිලන උසස් ආරයේ යුරෝපීය සත්ව වර්ග ප්‍රිපියන් අයර්පයර් ජර්සි වේ. එනමුත් ඉන්දීය වර්ග වන සහිවාල් සින්දි ගීර් කිරි නිෂ්පාදනයටත් හරියානා තාර්පකාර් වර්ග කිරිට හා වැඩටත් යෙදාගත හැක මෙ අතර ඉන්දීය හා යුරෝපීය දෙමුහුන් වර්ග වන ඔස්ට්‍රේලියන් මිල්කින් සේබ්‍ර (AMZ) හා ඔස්ට්‍රේලියන් ප්‍රිපියන් සේබ්‍ර (AFS) ලංකාවේ ඔහුම ප්‍රදේශයක වැඩි කිරි ප්‍රමාණයක් ලබාගත හැක.

ජර්සි

අයර්ෂයර්

ප්‍රිටියන්

AMZ

සහිවාල්

හොඳ දෙනෙක් තේරීම අපහසු වුවත් පිලිගත් උපක්‍රම රැසකින් පහසුවෙන් තේරීම ඉටුකල හැක. එනම්:

- ත්‍රිකෝනාකාර හැඩය
- කිරිබුරුල්ල පිහිටා ඇති ආකාරය හැඩය හා මෘදු බව
- කිරි නහරයේ වැසීම යන ආදියයි

දෙනුන් සාර්ථකව බෝකරගැනීමට ගැහැනු සතුන්ගේ වැඩිවිය පැමිණීම මදවකුය පිලිබඳ මනා දැනීමක් ලබාගත යුතුයි. එසේ නොමැති වුවහොත් දෙනකුගෙන් එක් අවුරුද්දකට එක්පැටවකු ගානේ පැටවුන් 6-8ක් පමණ ලබාගැනීමේ ආර්ථිකවාසිය අහිමිවේ. එමෙන්ම වැස්සි පැටවකු පළමුවරට පට්ටිදැමීමට සුදුසු අවස්ථාව එළඹෙන්නේ සතාගේ බර සහ බාහිර පෝෂණ මට්ටම අනුව වේ. එබැවින් වැස්සියන් වයස මාස 9-10 කාලයේ මදයට පැමිණිවිට පට්ටිදැමීම නුසුදුසුය. මාස 18 දී නියමිත බර ඇත් නම් පට්ටිදැමීම සුදුසුය. නියමිත කාලයේදී පට්ටි දැමීමට බැරි වූහොත් ප්‍රථම පැටවා ලබාගැනීමට කල්ගතවීමෙන් පසු විදීමට සිදුවේ. පළමුවරට ගැබ්ගැන්වීම පරිණත ශරීර බරෙන් 75% වන අවස්ථාව සුදුසුවේ.

මදලකුණ හඳුනා ගැනීමට දෙනුන් දිනකට 3වරකට මිනිත්තු 10 - 20 බැගින් විශේෂ ලක්ෂණ සඳහා පරීක්ෂා කළයුතුය. වෙනත් සතකුට ඇඟමත නැඟීමට ඉඩදෙන සතා පට්ටියට පැමිණ ඇති බව සනාථකෙරේ. මීට අමතරව කැගැසීම, නිතර මුත්‍රාකිරීම, යෝනිමාර්ගය ඉදිමීම, වැස්සීම සහ හැසිරීමේ වෙනස්කම් කිපයකින්ද පට්ටි ලකුණ සනාථ කලහැක. ප්‍රසූතයෙන් පසු දින25-30 නැවත මදයට පැමිණිවිට ද ගැබ්ගැන් වීම නොකර දින45-50 සීමාවේ දී ගැබ්ගැන්වීම සුදුසුවේ. මන්දයත් ගර්භාපය හැකිලීමට කල්දිය යුතු බැවිනි.

සමහර දෙනුන් දුර්වල වූ විට මදලකුණ පෙන්වන්නේ නැත. හෝ කෙටි මදකාල ඇතිවේ. එසේ නැත්නම් දෙන ගැබ්බරවී තිබීම හෝ ගර්භාපයේ රෝගනිසා මදලකුණ නොමැතිවේ. දෙනකු ගැබ්ගැන්වීමට ස්වාභාවිකව පට්ටිගොනකු මගින් හෝ කෘතිම සංසේචනයෙන් සිදුකල හැක.

මේ ක්‍රම දෙකේම වාසි අවාසි ඇත. ගොන්නු යෙදවීමේදී ලිංගික රෝග බොහෝවිට ඇතිවන අතර නඩත්තු වියදම් දැරීමට සිදුවේ. එනමුත් පහසුවෙන් පට්ටි ලකුණ බැලීමකින් තොරව ගැබ් ගන්වාගතහැක. කෘතිම සිංචනය සාර්ථක කිරීමට පට්ටිලකුණ බැලීම හා සිංචනය කරගත යුතු වේලාව වැදගත්වේ. පළපුරුදු සිංචන ශිල්පියකුද සිටියයුතුය. මදයට පැමිණි සතකුගේ ප්‍රජනන පද්ධතියේ ශ්‍රීවය තුළින් ශුක්‍රාණු පිපෙට්ටුවක් මගින් ගැබ්ගෙල ප්‍රදේශයේ ශුක්‍ර පතිත කිරීමෙන් සාර්ථක සිංචනයක් සිදු කල හැක. දෙන සිංචනය කල යුතු හරි වෙලාව පට්ටි ලකුණ හරියාකාරව පරීක්ෂා කිරීමෙන් සොයාගත හැකි අතර ඒ සඳහා මනා පළපුරුද්දක් ඇති කර ගත යුතුය. සිංචනය සිදුකර දින10 යන විට සමහර සතුන් ව්‍යාජ පට්ටිලකුණු පෙන්වීමට හැකි බැවින් වාර්තා තැබීම වැදගත්ය.

පට්ටි ගොනුන් යොදන විට සුදුසු ගවයෙක්ගේ ප්‍රජනන හැකියාව පරීක්ෂා කිරීමකින් පසු තෝරා ගත යුතුය අවුරුද්දකට පට්ටි වාර 40-50 වඩා යෙදවීම නුසුදුසු අතර අවුරුදු 2-3 වරක් පට්ටි ගොනා මාරුකල යුතුය. එසේ නොකලහොත් එකම ආරයේ පැටවුන් බිහිවීමෙන් නිෂ්පාදනයෙන් අඩු දෙනුන් බිහි වේ.

අභිජන වාර්ථා සහ වාර්යා සටහන් හරියාකාරව පවත්වා ගැනීම සතුන්ගේ සම්පාදනය සහ නිෂ්පාදන රටාව හඳුනා ගැනීම ඉතා වැදගත්ය එසේ නොමැතිව අභිජනන කටයුතු වල නිරත වීමේ තේරුමක් නැත .

ගව අභිජනනය හා ප්‍රජනනය

සාර්ථක කිරි නිෂ්පාදනයක් සඳහා දෙනකුට තිබිය යුතු ලක්ෂණ

I. ශරීරයේ හැඩය - ත්‍රිකෝණාකාර විය යුතුය. හතරැස් හැඩය නුසුදුසුය

II. බුරුල්ලේ පිහිටීම

හොඳින් වැඩි ඇත්නම් බුරුල්ලේ පසුපස පෙදෙස පසුපස ගාත් දෙකට අතරින් හැකි තරම් ඉහළට යනතුරුත් ඉදිරිපස පෙදෙස හැකිතරම් ඉදිරියටත් වැඩි තිබීම වැඩි පරිමාවක බුරුල්ලක් වේ.

III. කිරි ශිරාව කිරි නහර හොඳින් වැඩි දහර වී තිබීම

IV. බුරුල්ලේ හැඩය

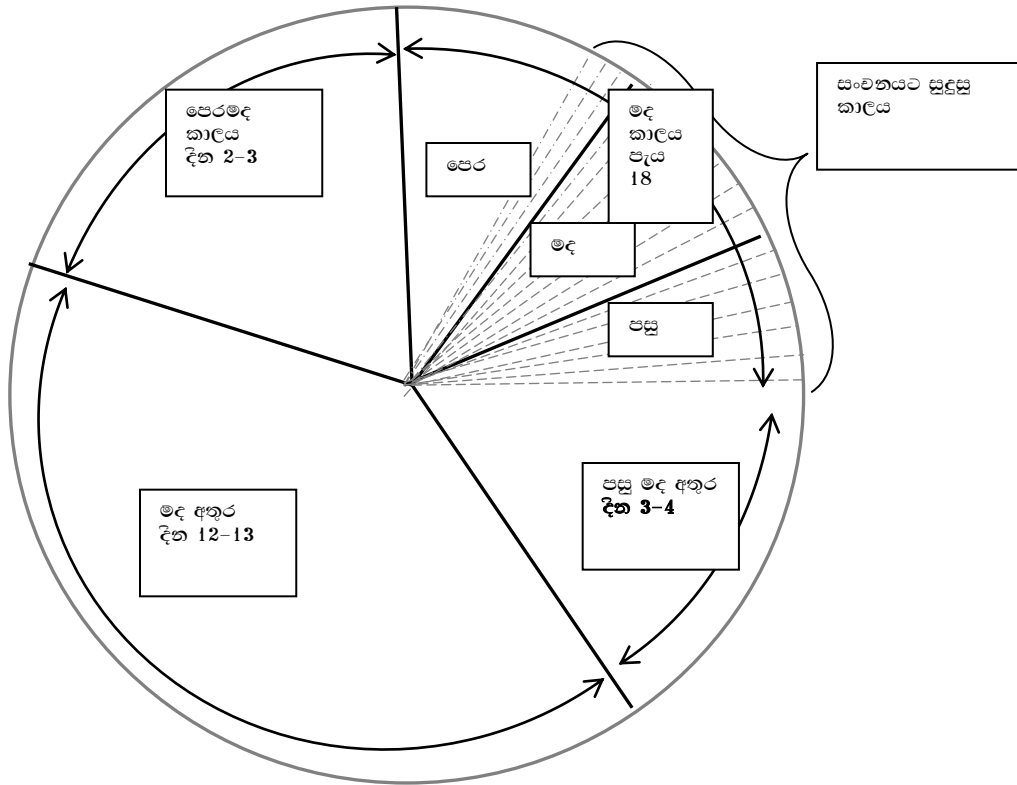
බුරුල්ලේ යට කොටස පැතලිව හා තනපුඩු 04 ද හොඳින් ඇත්ව තිබිය යුතු අතර ලගින් පිහිටා එකිනෙකට ගැවෙන්නට පිහිටා තිබීම හොඳ නැත. තනපුඩු වල ප්‍රමාණය වර්ගයට අනුව වෙනස් වේ. ඕනෑවට වඩා ප්‍රමාණයෙන් විශාල හෝ කුඩා තනපුඩු පිහිටා තිබීම එතරම් හොඳ නැත.

V. බුරුල්ලේ වයනය

හොඳ ඵලදෙනකගේ බුරුල්ල මෘදුවන අතර, කිරි දොවන අවස්ථාවේ විශාල වී කිරි දොවා අවසන් වූ විට හැකිලේ. නමුත් කිරි නිෂ්පාදනය අඩු ඵලදෙනගේ බුරුල්ල තද ගතිය පෙන්වන අතර කිරි දෙවීමෙන් පසුවද ඵම තත්ත්වයේම පවතී.

සිංවනය අසාර්ථකවී ඇත්නම් දින 10-21 දී සතා නැවත මදයට පැමිණේ. ඵවිට නැවත වරක් සිංවනය සිදුකල යුතුය. ගැබ්ගත් දෙන මාස 02දී ගබ්සාවන්ගේ දිලීර වර්ග ආගනුවේදීය. සාර්ථක ගැබ්කී ඇත්දැයි දැනගැනීමට සිංවනයෙන් පසු මාස 02දී පශු වෛද්‍ය පරීක්ෂාවක් කලයුතුය.

ගැබ්ගැන්වීම සඳහා සුදුසු කාලය

1. සතුන් වැඩිවිය පැමිණීම හා මද වකුය

කිරි නිෂ්පාදනය ලාභදායී ව්‍යාපාරයක් ලෙස පවත්වා ගෙන යාමට නම් එලදෙකතුගෙන් අවුරුද්දකට එක පැටියකු බැගින් ලබාගත යුතුය. එබැවින් පට්ටි දැමීම මට්ටමක පවත්වාගෙන යා යුතු වේ. ඒ සඳහා ගැහැණු සතුන්ගේ ප්‍රජනක ක්‍රියාවලිය පිළිබඳ හොඳ අවබෝධයක් හා දැනීමක් තිබීම අත්‍යවශ්‍යය. ප්‍රජනන ක්‍රියාවලියේදී දෙනුන්ගේ මද වකුය වැදගත් තැනක් ගනීග

❖ එලදෙනකගේ හෝ මී ගව දෙනකගේ මද වකුය කියන්නේ කුමක්ද?

දෙනක් මදයට පැමිණි අවස්ථාවේදී පට්ටි ලකුණු පෙන්නන අතර පට්ටි දැමිය හැක්කේ එවිට පමණි ගැබ්ගොගත්තේ නම් නැවත දින 21දී පට්ටියට පැමිණේ මේ ක්‍රියාව වක්‍රීය සිදුවන නිසාමද වකුය නමින් හැඳින් වේ.

❖ වැස්සි පැටවකු පළමුවෙන්ම පට්ටි දැමිය යුත්තේ කුමන වයසේ දී ද ?

වැස්සි පැටවෙක් මුල් වරට ගැබ් ගැන්වීම වයස මත පමණක් තීරණය කිරීම සුදුසු නැත. ශරීර බර ගැන හා බාහිර පෝෂණ මට්ටම කවරේදැයි අවධානය යොමු කළ යුතුය. වැස්සියන් පළමුවරට ගැබ් ගැන්වීමේ දී වඩාත් අවධානය යොමු කළ යුත්තේ වැස්සියන්ගේ ශරීර බර සහමාස 15-18 මේරූ වයස අනුව විය යුතුය.

තවද නියමිත වයසට පැමිණිය ද නියමිත ශරීර බර නොමැති නම් හෝ නියමිත ශරීර බර තිබුණ ද නියමිත වයස නොමැති නම් හෝ ගැබ් ගැන්වීම සුදුසු නොවේ.

පරිනත ශරීර බර සමග උපන් බරත්, පළමුවරට පට්ටි ලකුණු පෙන්වන අවස්ථාවේ බරත්, මුල්වරට ගැබ් ගැන්වීම සහ පැටවා ප්‍රසූත කරන විට තිබිය යුතු බරත් පහත දැක්වේ.

පරිනත ශරීර බරෙන් ප්‍රතිශතය

- උපන් බර 7%
- පළමුවරට පට්ටි ලකුණු පෙන්වීම 60%
- පළමුවරට ගැබ් ගැන්වීම 75%
- පළමුවරට පැටව් දැමීම 85%

මෙම ශරීර බර ප්‍රමාණයන් ලබා ගැනීම සඳහා පැටවාට නිසි පරිදි පෝෂණය ලබා දිය යුතුයි.

❖ එළඳෙන ක් මදයට පැමිණි අවස්ථාව හඳුනා ගන්නේ කෙසේද ?

එළදෙනෙක් මදයට පැමිණි විට යෝනිය පෙදෙස ඉදිමීම මෙන්ම සතාගේ හැසිරීම් වෙනස්කම් ද ඇති වේ. මේ වෙනස්කම් පට්ටි ගොනුන් පහසුවෙන් හඳුනා ගනී. එමෙන්ම ගවයින් රැකබලා ගන්නා අයටද මෙම මද ලකුණු නිවැරදිව හඳුනා ගැනීමේ හැකියාව තිබිය යුතුය.

මදයට පැමිණි දෙනෙකගේ විශේෂිත ලක්ෂණ.

- යෝනිය පෙදෙස ඉදිමී තරමක් රත් පැහැයක් ගනී.
- ඒ සමගම යෝනියෙන් විදුරු පැහැති, අවර්ණ උකු ශ්‍රාවයක් වැගිරෙන්නට පටන් ගනී. මෙම උකු ශ්‍රාවය සමහර විට වලිගයේ මූල කොටසේ හෝ යෝනිය දෙපස තැවරී තිබෙන බව දැකිය හැක.
- මී ගව දෙනුන්ගේ මෙම උකු ශ්‍රාවය යෝනිය තුළ එකතු වී එක්වරම බිමට වැටෙන නිසා ඇහේ තැවරීම හෝ යෝනියෙන් එල්ලී තිබීමේ ප්‍රවනතාවය අඩුය. මේ නිසා මී ගව දෙන බැඳ තැබූ ස්ථානයේ බිම හොඳින් පරික්ෂා කිරීමෙන් ඒබ ව සොයා ගත හැක.
- මදයට පැමිණුණු දෙනුන් බොහෝ කලබලකාරී ස්වරූපයෙන් හැසිරේ. එවැනි සතුන් නිතරම කෑ ගැසීම කරනු ලැබේ. රූලේ සිටින සමහර සතුන් තණකොළ කන අතර සමහර සතුන් අවට පරිසරයේ සිදුවන දේ පිලිබඳ වැඩි අවධානයක් යොමු කරයි.

මද ලකුණු වල ප්‍රධානම ලක්ෂණය නම් අත් සතුන් හට තම ඇඟ මත තැග සිටීමට ඉඩ දීමයි.

- එළදෙනෙක් තමාගේ පිට උඩට වෙනත් සතෙකුට නැගීමට ඉඩ දෙන්නේ නම් පිට නැගීමට ඉඩදෙන සතා මදයට පැමිණ ඇති බව කිව හැකිය. මද ලකුණු නැතිනම් සිටින සතා වහාම ඉවත්ව යයි.

- එමෙන්ම අනෙක් සතුන්ගේ පිට උඩ නැගීමට උත්සාහ කරන සතුන් දිනක් හෝ දෙකක් ඇතුළත දී මදයට පැමිණීමට ඉඩ ඇත. එවැනි සතුන් අනෙක් සතුන්ගේ යෝනි ප්‍රදේශය නිතරම ඉව කිරීමත් තවත් ලක්ෂණයකි.

- කිරි දොවන එළදෙනක් නම් මද ලක්ෂණ පෙන්වන දිනවල කිරි නිෂ්පාදනය අඩු වන අතර අනුභව කරන ආහාර ප්‍රමාණය ද අඩු වේ.

පැටවෙක් ප්‍රසූත කර මාස 03 ක් ඇතුළත දෙන ගැබ් ගැන්වුවහොත්: ගැබ් කාලය මාස 9 ½ ක් වන නිසා - පළමු පැටව් උපතෙන් හටයටම මාස 12 ½ වන විට ඊළඟ පැටියා ලබා ගත හැකි වේ. මෙම ක්‍රමය නොකඩවාම සිදු කළහොත් දෙනගෙන් උපරිම පැටව් සංඛ්‍යාවකුත් වැඩි කිරි නිෂ්පාදනයකුත් ලබා ගත හැකිය

සාමාන්‍ය ප්‍රසූතියකින් පසු දින 25 - 30 ක් පමණ වන විට මූල්වරට මදයට පැමිණි අවස්ථාවේදී සතා ගැබ් ගැන්වීම නොකළ යුතුයි. ප්‍රසූතියෙන් පසු දින 45 - 50 ත් ගත වී මදයට ආ විට දෙන ගැබ් ගැන්වීම සුදුසුය

❖ වසරකට පැටවෙකු ලබා ගැනීම ආර්ථික වශයෙන් වැදගත් වන්නේ ඇයි ?

වයස අවුරුදු 2 ½ දී මූල්වරට ප්‍රසූතිය සිදු කරන දෙනක් වසරකට එක් පැටවෙක් බැගින් වසර 10 ක් කාලය තුළදී පැටව් 08 ක් ලබා ගත හැක. එක් කිරි මූරයකින් කිරි ලීටර් 2000 ක් ලබාගතහොත්, කිරි ලීටර් 16,000 ක් ලබා ගත හැක. එක් කිරි ලීටර් එකක් රු 30 බැගින් අලෙවි

කළහොත් එක් කිරි මුරයකදී රු 60,000 ක් ලැබේ. එසේ නොමැතිව එක් පැටවෙක් හෝ අඩුවෙන් ප්‍රසූත කළහොත් එළදෙනගේ ජීවිත කාලය තුළ දී රු 60,000 ක පාඩුවක් ගව හිමියාට දැරීමට සිදුවේ.

❖ සමහර දෙනුන් මද ලකුණු නොපෙන්වීමේ හේතු:

- මද ලකුණු දුර්වල වීම
- මද කාලය කෙටි වීම
- නිසි පෝෂණ තත්ත්වයන් නොලැබීම
- ගර්භාපයේ රෝග නිසා ගර්භාපයේ පැටියා මැරී තිබීම
- මද ලකුණු හඳුනා ගැනීමට අපොහොසත් වීම
- ගැබ් භාවය
- ආවේනික හේතූන්

මද ලකුණු නියමිත පරිදි හඳුනා ගැනීමට නම් අඩුම වශයෙන් දවසට 3 වරක් මිනිත්තු 20ක් සතුන් පරීක්ෂා කළ යුතුය. හිමිදිරි පාන්දර සහ සවස 4 - 5 ට පමණ සහ රාත්‍රී 9 - 10 පමණ සතුන් පරීක්ෂා කිරීම වඩාත් සුදුසුයි. කිරි දොවන අවස්ථාවේදීත් සතුන් ගාල් කරන අවස්ථාවේදීත් හොඳින් සතුන් පරීක්ෂා කළ හැක.

❖ සමහර දෙනුන්ගේ යෝනියෙන් ලේ සමග ශ්‍රාවයක් පිටවන්නේ ඇයි ?

දෙන දින දෙකකට කලින් මදයට පැමිණීම හා රෝගී අවස්ථාවලදීය

❖ මද ලකුණු රාශියක් ඇතත් සමහර වෙලාවට ඒවා හඳුනා ගැනීමට අපහසු ඇයි ?

- මද කාලය කෙටි වීම.

- මදයට පැමිණීම බොහෝ විට රාත්‍රී කාලයේ සිදු වීම.
- පොළොව ලිස්සන සුළු නම් හා සතුන්ට ඉඩ මදි නම් සතුන්ගේ හැසිරීමේ වෙනස්කම් එතරම් හොඳින් දැන ගැනීමට නොහැකිය.
- තවද සතුන්ට අවශ්‍ය පෝෂණ අවශ්‍යතා නොලැබේ නම් මද ලකුණු පෙන්වීම දුර්වල විය හැක.

❖ මද ලකුණු හඳුනා ගැනීම එතරම් වැදගත් වන්නේ ඇයි ?

කිරි නිෂ්පාදනයෙන් උපරිම ලාභ ගැනීමට නම් දෙනකගේ ජීවිත කාලය තුළදී උපරිම කිරි මුර සංඛ්‍යාවක් ලබා ගත යුතුය. කිරි මුරයක් ලබා ගැනීමට අනිවාර්යයෙන්ම පැටව් උපතක් සිදු විය යුතුමය. මදයට පැමිණි දෙනක් නියමිත පරිදි හඳුනා නොගන්නේ නම් ඒ දෙන ගැබ් ගැන්වීමට නොහැකිය. එවිට ඊළඟ පැටවා ලැබෙන්නට යන කාලය දීර්ඝ වී පැටව් මුර දෙකක් අතර කාලය ද දික් වේ. මෙය ගව පාලකයාට විශාල පාඩුවකි.

පැටවා දැමීමෙන් පසු මුල් සති 3 - 6 දක්වා කිරි නිෂ්පාදනය සීඝ්‍රයෙන් වැඩි වී උපරිම මට්ටමකට පැමිණේ. තවත් සති 5 - 6 ක් පමණ උපරිම මට්ටමෙන් පවතින කිරි නිෂ්පාදනය නැවත ක්‍රමයෙන් අඩු වන්නට පටන් ගනී. පැටවුන් දැමූ පසු දෙන නැවත ගැබ් ගැන්වූව හොත් කිරි නිෂ්පාදනය අඩු නොවේ. කිරි මුරයේ අවසානයේදී කිරි අඩු වීම දෙන ගැබ් ගැන්වූවන් තැනත් අනිවාර්යයෙන්ම සිදුවන දෙයකි.

2. කෘත්‍රීම සිංවනය හා ගැබ් ගැන්වීම

- දෙනක් ගැබ් ගැන්විය හැකි ක්‍රම දෙකකි.
  - i. ස්වභාවික පට්ටි දැමීම
  - ii. කෘත්‍රීම සිංවනය

සිංවනය සඳහා හොඳම අවස්ථාව මදයට පැමිණීමෙන් පසු පැය 4-12 දක්වා කාලය හෝ පිට නැගීමට දුන් අවස්ථාවේ සිට පැය පැය 8ක කාලයකට පසු මෙම ක්‍රම දෙකෙහිම වාසි සහ අවාසි ඇත. ස්වභාවික ක්‍රමයට දෙනුන් ගැබ් ගැන්වීම පහසුය. එහෙත් පට්ටි ගොනුන්ට ප්‍රජනක රෝග තිබේ නම් ඒවා දෙනුන්ට ද බෝවන්නට ඉඩ ඇති බැවින් පට්ටි ගොනුන් ලවා දෙන ගැබ් ගන්වන්නේ නම් නිතරම පට්ටි ගොනුන් පරීක්ෂා කළ යුතු අතර ලේ ඥාති සම්බන්ධතා ඇති වීම වැළැක්වීම සඳහා අවුරුදු 2 - 3 වරක් පට්ටි ගොනුන් මාරු කළ යුතුය.

කෘත්‍රීම සිංවනය හා එහි වැදගත්කම

- ප්‍රජනක රෝග වැළැදීම හා පැතිරීම වැළැක්වීම

- පුංචි ගවයෙකු වෙතම නඩත්තු කළ යුතු නැත. එම වියදම ඉතිරි වේ
- තමන්ට අවශ්‍ය හොඳ ගව වර්ගය තෝරා ගැනීමට පුළුවන
- ස්වභාවික පට්ටි දැමීමෙන් නිකුත් කරන ශුක්‍රාණු ප්‍රමාණය දෙනුත් සිය ගණනක් කෘත්‍රීමව සිංචනය කළ හැකිය

කෘත්‍රීම සිංචනයෙන් සාර්ථක ප්‍රතිඵල ලබා ගැනීම සඳහා පළපුරුදු සිංචන ශිල්පියෙකුගේ සේවය ලබා ගැනීමල නියමිත වේලාවට සිංචනය සිදු කර ගැනීම ආදී කරුණු ගැන විශේෂ අවධානය යොමු කළ යුතුය

කෘත්‍රීම සිංචනය සිදු කරන ආකාරය

මදයට පැමිණි සතෙකුගේ ශ්‍රීවය තුළින් ශුක්‍රාණු පිපෙට්ටුවක ආධාරයෙන් ගැබ් ගෙල ප්‍රදේශයේ තැන්පත් කිරීම සිදු කරනු ලැබේ.

එබැවින් සාර්ථක සංසේචනයක් සිදුවන්න නම් දෙන සිංචනය කළ යුතු වේලාව ඉතාමත්ම වැදගත් වේ. මෙම කාර්යය සඳහා පුහුණුව ලැබූ සිංචන නිලධාරියෙකු මගින් සිංචනය කළ යුතුය. මදයට පැමිණුණු දෙනකගේ සිමිඛ මෝචනය සිදු වන්නේ මද කාලය අවසන් වී පැය 12 - 18 කට පසුවය.

සිංචනය කළ දෙනක් දින 18 - 21 ට පසුනැවතත් මද ලකුණු පෙන්වන්නේ නම් නැවත වරක් සිංචනය කළ යුතුය. සිංචනයට පසුව ආහාරල ජලය දීම හෝ නැවීම සාමාන්‍ය අයුරින් කළ හැක. ගැබ් ගැන්වී මාස 2ක කාලයේදී ගබ්සා වන්නේ නම් එය කෙසේ වන්නේ දැයි පරීක්ෂා කරන්න. සමහර විට ඇප්ලොටොක්සින් දිලීර කැමෙන් ශරීර ගත වූ විට ගබ්සා වේ. සාර්ථක සිංචනය සනාථ කිරීමට දින 60කට පසු ගැබ් පරීක්ෂාවට පශු වෛද්‍ය සහාය ලබා ගන්න.

3. පට්ටි ගොනුන් භාවිතය

- පට්ටි ගොනෙක් දෙනකට වඩා හොදින් පාලනය කළ යුතුය. මූලිකම කිරි නිප්පාදකයාට අවශ්‍ය ආරයේ හොද පිරිමි සතෙකු තෝරා ගත යුතුය. එම ගොනා ඉහළ නිප්පාදනයක් ඇති නිරෝගි දෙනකගේ සහ උසස් වර්ගයේ පට්ටි ගොනෙකුගේ ශුක්‍රාණු භාවිතා කර ලබා ගත් වස්සෙකු විය යුතුය.
- පැටව්ගේ උපතේ සිටම වර්ධනය ගැන අවධානයෙන් සිටිය යුතු වේ. මසකට වරක්වත් පැටව්ගේ බර කිරා වර්ධන වේගය සටහන් කළ යුතුය.
- තෘණ, අවශ්‍ය තරම් සාන්ද්‍ර ආහාර, බනිප් ලවනද සැපයීම අත්‍යවශ්‍යය.
- අං කැපීම, කුර කැපීම, නාසය විදීම වැනි දේ කළ යුතුය.
- නියමිත වේලාවට පණු බෙහෙත් දීම, අවශ්‍ය එන්නත් වර්ග ලබා දීම.
- එමෙන්ම ව්‍යායාම ලබා දිය යුතුය. නිසි අයුරින් ව්‍යායාම ලබා නොදුන්නොත් එම සතාගෙන් නියමිත සේවයක් ලබා ගත නොහැකි වේ.
- පට්ටි ගොනෙකු නිතර පට්ටි දැමීමේ නොයෙදිය යුතු අතර සාමාන්‍යයෙන් දෙනුන් 25 - 30 කට පමණ එක පට්ටි ගොනෙකු සෑහේ. පට්ටි ගොනෙකු හිඳූ විය යුතු අතර අහිප්පන ක්‍රියාවලියේ දී කඩිසර මෙන්ම ක්‍රියාශීලී විය යුතුය.
- නිරෝගි පට්ටි ගොනෙකුගේ පසු පාද ශක්තිමත් විය යුතුය.
- පට්ටි ගොනාගේ ප්‍රජනක අවයව නිසියාකාරව නිබිය යුතු අතර ප්‍රජනන රෝගවලින් තොර විය යුතුය.
- ප්‍රජනක හැකියාව පරිපා කිරීම පශුවද්‍යය සහාය ලබාගනියි.

4. අහිප්පන වාර්තා තබා ගැනීම

ගොවිපලක නිවැරදි වාර්තා තබා ගැනීම ඉතාමත් වැදගත්ය. නිවැරදි වාර්තා නොමැතිව තමන්ගේ ගොවිපලේ පවතින තත්ත්වය පිළිබඳ කිසියම් වැටහීමක් ඇති කර ගත නොහැකිය. නිවැරදි වාර්තා තබා ගැනීමේ පළමු පියවර සතුන් හඳුනා ගැනීමයි. බොහොමයක් ගොවිපල වල සතුන් හඳුනා ගනු ලබන්නේ නම් වලිනි. එය එතරම් සාර්ථක ක්‍රමයක් නොවේ. අංක වලින් සතුන් හඳුන්වන්නේ නම් එය ස්ථිරව හෝ තාවකාලිකව කළ හැකිය.

ස්ථිර ක්‍රම නම්.

- i. හණ ගැසීම.
- ii. පව්ව කෙටීම හෝ කණ කැපීම.
- iii. කන් ලකුණු කිරීම.
- iv. කන් වලට අංක තහඩු යෙදීම.

5. වර්ෂා සටහන්

සතුන්ගේ පුද්ගලික විස්තර අඩංගු වර්ෂා සටහන් තබා ගැනීම අත්‍යාවශ්‍ය වේ. සතා ගොවිපලෙන් තවත් ගොවිපලකට මාරු කරන විට වර්ෂා සටහන් සතා සමඟ යන බැවින් අවුරුදු ගණනාවක තොරතුරු සියල්ලම එකවරින්ම බලා ගත හැකිය.

- මවගේල පියාගේ තොරතුරු
- අභිජනන තොරතුරු
- කිරි නිෂ්පාදන තොරතුරු

ආදිය අඩංගු වන නිසා සතුන් තේරීමේදී මෙය වඩාත් ප්‍රයෝජනවත් වේ.